

Pomůcka pro pedagogy a studenty

Jak komunikovat se studenty
se smyslovým postižením,
s pohybovým postižením,
se specifickými poruchami učení,
s psychickým onemocněním,
s chronickým somatickým onemocněním,
s narušenými komunikačními schopnostmi,
s poruchou autistického spektra,
s kombinovaným postižením

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

PORADENSKÉ CENTRUM

Vážení pedagogové a studenti,

pomůcka, která se Vám dostává do rukou, by Vám měla přinést základní informaci o studentech se specifickými potřebami. Zdaleka nevyčerpává problematiku ve své komplexnosti a složitosti, nečiní si nárok na úplnost. Je jen velmi stručným nástinem, který by Vám měl umožnit lépe vidět, lépe slyšet a více chápat.

V případě, že si nebudete vědět rady, budete potřebovat jakoukoliv konzultaci či podporu v dané oblasti, neváhejte a kontaktujte pracovníky **Poradenského centra Slezské univerzity v Opavě**. Jsme tu nejen pro uchazeče o studium a studenty se specifickými potřebami, ale také pro vás, **zaměstnance Slezské univerzity v Opavě**.

OBSAH

Úvod.....	5
Typologie speciálních vzdělávacích potřeb	7
Určeno pedagogům	10
Určeno studentům	10
Studenti se smyslovým postižením	11
Studenti s pohybovým postižením	19
Studenti se specifickými poruchami učení	21
Studenti s narušenou komunikační schopností	23
Studenti s psychickými poruchami a dlouhodobým onemocněním.....	26
Kontakty.....	31

ÚVOD

*„Je otázka, zda tedy i slepí, hluchí a zaostálí (jimž se totéž pro ústrojný nedostatek nemůže něco vštípit) mají být přibráni ke vzdělávání. Odpovídám: **z lidského vzdělávání se nevyjímá nic, leč nečlověk.** Pokud tedy mají účast na lidské přirozenosti, potud mají míti účast na vzdělání. Vzdělávání ducha nemá být nikdo vzdalován.“*

J. A. Komenský, Pampaedia

Nadčasovost těchto Komenského slov z jeho Vše výchovy si nejlépe uvědomíme v souvislosti s opatřeními, která v posledních letech přijímají vysoké školy v duchu principu rovných vzdělávacích příležitostí směrem ke studentům se speciálními vzdělávacími potřebami. V odůvodněných případech lze těmto studentům upravit podmínky průběhu všech etap studia, ale také již i podmínky přijímací zkoušky.

Je však třeba zdůraznit, že žádné z poskytovaných služeb a realizovaných opatření neznamenaají pro uchazeče či studenty se speciálními vzdělávacími potřebami snížení požadavků. Pomoc nespočívá v úlevách, ale ve vytváření takových podmínek, které jim mohou pomoci co nejvíce relativizovat jejich znevýhodnění vzhledem k ostatním studentům.

Zároveň je vhodné připomenout, že ne každý student s postižením musí být nutně i příjemcem úprav podmínek studia. Je jen na něm, zda o individuální studijní plán, v němž jsou pak konkrétní modifikace uvedeny, požádá. Pro přiznání individuálního studijního plánu není rozhodující lékařská diagnóza, ale posouzení míry praktických dopadů

na studijní situaci studenta, které s danou diagnózou souvisejí.

Osoby s postižením to nikdy neměly ve společnosti jednoduché. Úplně tak snadné, jak by se mohlo zdát, to nemají ani dnes. Zákonem je zajištěn rovný přístup ke vzdělání, řada předsudků, mýtů a bariér však stále přetrvává. Je proto žádoucí zvyšování povědomí o této specifické skupině uchazečů a studentů, a to u všech, kteří s nimi přicházejí do styku.

TYPOLOGIE SPECIÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB

Za žáky a studenty se **speciálními vzdělávacími potřebami** jsou podle § 16 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) považovány osoby:

- se **zdravotním postižením** (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, vadami řeči, souběžným postižením více vadami, vývojovými poruchami učení nebo chování),
- se **zdravotním znevýhodněním** (zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování),
- se **sociálním znevýhodněním** (z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu).

Dodatek č.2 k „Pravidlům pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy“, specifikující financování zvýšených nákladů na studium studentů se **specifickými potřebami** uvádí následující typologii postižení studentů:

A. Student se **zrakovým postižením**

A1. uživatel zraku

A2. uživatel hmatu/hlasu

B. Student se **sluchovým postižením**

B1. uživatel mluveného jazyka

B2. uživatel znakového jazyka

C. Student s **pohybovým postižením**

C1. s postižením dolních končetin

C2. s postižením horních končetin

D. Student se **specifickou poruchou učení**

E. Student s **poruchou autistického spektra**

F. Student s **jinými obtížemi**

Je zjevné, že odlišnosti uvedených typologií jsou poplatné především danému účelu. Z hlediska předmětu této naší pomůcky to však není podstatné, stejně tak jako zatím neustálená terminologie (speciální vzdělávací potřeby, specifické vzdělávací potřeby, specifické potřeby apod.). Účelem této naší pomůcky je popsat nejčastější zdravotní postižení, s nimiž se u studentů můžeme setkat, a zároveň uvést alespoň několik zásad, které bychom měli vzít na vědomí. Mohou pomoci všem.

URČENO PEDAGOGŮM

Vážení pedagogové, tato pomůcka, která se vám dostává do rukou, má sloužit pro základní orientaci ve vaší pedagogické činnosti s postiženými studenty, s nimiž se můžete při výuce setkat. Informace mají sloužit k vytvoření vzájemného vztahu a ke zkvalitnění komunikace.

Zkuste se podívat na výuku z pohledu postiženého studenta, tento pohled vám může nabídnout inspirativní řešení.

URČENO STUDENTŮM

Vážení studenti, tato pomůcka nabízí několik pohledů, co dělat, když se setkáte s postiženým spolužákem. Můžete jej potkat na chodbě univerzity, v učebně, v knihovně. Asi budete ochotní pomoci, ale budete si vědět rady?

Pokusíme se ve stručnosti nastínit problematiku několika postižení a možnosti přístupu k takto handicapovaným kolegům.

STUDENTI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

WHO (Světová zdravotnická organizace) rozlišuje slabozrakost a nevidomost dle mnoha autorů a mnoha definic. Pro naše účely je důležité hledisko speciální pedagogiky a to, do jaké míry se postižení zraku negativně promítá do vzdělávacího procesu. Zde je možno uvést rozdělení na nevidomé, slabozraké (zbytky zraku), poruchy binokulárního vidění.

klasifikace podle skupin poruch zraku:

1. ztráta zrakové ostrosti
2. postižení zorného pole
3. okulomotorické problémy
4. poruchy barvocitu
5. obtíže se zpracováním zrakových informací

klasifikace podle stupně zrakového postižení:

1. nevidomí
2. zbytky zraku
3. slabozrací
4. poruchy binokulárního vidění

OBEČNÉ RADY

Lidé se zrakovým postižením jsou stejní jako ostatní, mají své přednosti i nedostatky, proto se vyhněte projevům lítosti nebo ujišťování, že se nemusí ničeho bát.

Při navázání kontaktu jim netykejte, pokud jste se předem na tykání nedomluvili.

Nezdravte zrakově postiženého úklonem hlavy nebo pokynutím ruky, nevidí vás. Pozdravte jako první, a pokud mu chcete podat ruku, řekněte mu to: „*Podávám Vám ruku*“. I když se dobře znáte, uděláte dobře, když při náhodném setkání nejen pozdravíte, ale také se představíte: „*Ahoj Honzo, Petr Novák*“.

Před nabídnutím pomoci se nejprve zeptejte, zda-li ji opravdu potřebuje: „*Mohu Vám nějak pomoci?*“. Při komunikaci nepoužívejte gesta, neverbální sdělení nahraďte slovním („...z vaší strany vlevo...“).

Při doprovodu nabídněte svou paži z té strany, ve které nedrží student bílou hůl, a jděte jako první. Tempo chůze přizpůsobte nevidomému, před překážkou zpomalte a popište situaci. Nespěchejte.

Vede – li nevidomého vodící pes, nevyrušujte psa v jeho práci, nevolejte a nesahejte na něj ani ho nekrmte bez vědomí majitele.

Když vstoupíte do místnosti, pozdravte (můžete se představit), tichý pohyb neznámé osoby v jeho okolí je nepříjemný. Když místnost opouštíte, zase na tento fakt upozorněte a rozlučte se, aby s vámi nevidomý nekomunikoval ještě „deset minut“ po vašem odchodu.

Při nástupu do dopravních prostředků netlačte nevidomého před sebou, ale jděte první. Neusazujte ho na sedadlo násilně, stačí, když položíte jeho ruku na opěradlo.

Při vstupu do auta položte jeho ruku na horní rám dveří.

Budete-li nevidomého doprovázet delší dobu, popište mu v základních bodech okolí, vybavení místnosti, osoby, které se kolem nacházejí. Při popisování se nebojte používat optické dojmy a barvy („*podívejte se...*“).

Pokud se s nevidomým dostanete do situace vzbuzující rozpaky (špinavé oblečení, boty, toaleta), taktně a decentně ho na to upozorněte.

RADY PRO STUDENTY

- Bude-li potřeba, ukažte studentovi, kde je umístěna elektrická zásuvka pro notebook (je pro něj důležitou pomůckou ve výuce) nebo rozestavení předmětů (překážek) v učebně.
- Je-li to možné, komunikujte elektronickou poštou.

RADY PRO PEDAGOGY

- Zkoušíte-li studenty písemnou formou, mějte připravené testy pro studenty se zhoršeným zrakem a většími písmeny (na konkrétní velikosti písma se domluvte se studentem).
- Prodlužte časový limit pro vypracování testu.
- Dovolte studentovi při výuce používat optické a kompenzační pomůcky (kompenzační pomůcka představuje určitou náhradu, u nevidomého je to např. vodící pes, u tělesně postiženého invalidní vozík, u sluchově postiženého naslouchadlo atd.).
- Používáte-li často k výkladu pomůcky k prezentaci, které nevidomý nemůže průběžně sledovat, poskytněte mu dopředu již připravenou přednášku (nejlépe v elektronické podobě).
- Požádá-li vás nevidomý, zda si váš výklad může nahrát, buďte k němu vstřícní, dělá to pro svou potřebu.

STUDENTI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

- **Nedoslýchaví:** používají naslouchadla a další technické pomůcky, při komunikaci většinou odezírají.
- **Neslyšící:** ke komunikaci používají většinou český znakový jazyk, odezírají.
- **Hluchoslepota** je kombinované postižení zraku i sluchu současně. Hluchoslepe osoby používají pro orientaci v prostoru červenobílou hůl.

OBECNÉ RADY

Bez tlumočníka:

- Navažte oční kontakt. Hovořte tak, aby vám neslyšící viděl na ústa, nezakrývejte je, neotáčejte se, aby mohl odezírat. Dbejte na to, aby váš obličej byl v dobrém osvětlení.
- Mluvte hlasitě. Vyplivněte žvýkačku. Nehovořte příliš rychle ani neslabikujte, přílišná artikulace naopak odezíraní ztěžuje.
- Užívejte jednoduchou řeč a běžné tempo. Pokud si nebudete rozumět, použijte papír a tužku.
- Neslyšící nemusí porozumět běžně užívaným českým frázím, které jsou často používané (např. „Nelam si s tím hlavu“, „nech to plavat“).
- Než začnete k neslyšícímu mluvit, upozorněte ho lehkým dotykem na rameno nebo na paži, hlavu a na záda).

S tlumočnickem:

- Komunikujte se studentem, nikoliv s tlumočnickem. Tlumočnick musí být vždy vedle slyšící osoby, jejíž řeč tlumočí. Na konci hovoru se neslyšícího studenta zeptejte, zda máte něco upřesnit.

Pozor: *Profesí tlumočnicka je tlumočit neslyšícímu vše, co budete říkat a co bude slyšet v okolí, tedy i takové situace, kdy třetí osoba říká něco soukromého svému kolegovi a zároveň mluví o neslyšícím.*

RADY PRO STUDENTY

- Důležité informace o studijních materiálech, termínech atd. podávejte písemnou formou.
- Místo telefonního hovoru raději pošlete SMS.

RADY PRO PEDAGOGY

- Znakový jazyk hraje klíčovou úlohu v životě sluchově postižených, český jazyk není jejich mateřským jazykem, přestože mají českou národnost.

Příklady českého znakového jazyka:

Věta v běžném jazyce:

Jak se jmenujete?

Věta v českém znakovém jazyce:

Jméno + vaše + co?

Věta v běžném jazyce:

Můj bratr pracuje v bance.

Věta v českém znakovém jazyce:

Bratr + můj + banka + pracuje.

- Orální metoda je psychicky náročná, odezírání vyčerpávající (maximální soustředěnost nepřesáhne 20min.). Nejdůležitější informace sděluje studentům na začátku a na konci výuky.
- Přizvěte studenta co nejvíc dopředu, aby vyučovanou látku mohl lépe zachytit.
- Zajistěte v posluchárně ticho a klid.

- Během celé přednášky se nesoustředíte výhradně na studenta s postižením, neupínejte se na něho a nepřenášejte pozornost na něj, mohl by mít pocit, že vás nesmí zklamat, bude stresovaný.
- Pokud hovoříte, nechodte po učebně (přednáškové hale), neotáčejte se k tabuli, během výkladu na tabuli nepište. Sluchově postiženému studentovi tak neumožníte odezírat, bude mít problém zachytit váš hlas při časté změně hlasitosti a směru, odkud přichází.
- Přineste mu studijní podklady před výukou, aby se mohl na vaši hodinu připravit. Bude se pak lépe koncentrovat na váš projev, tak na zapisování látky.
- Nehovořte příliš rychle, nekřičte.

STUDENTI S POHYBOVÝM POSTIŽENÍM

- **Vrozené vývojové vady včetně dědičných** vznikají během těhotenství nebo porodu (např. vady páteře, končetin lebky). Osoby s tímto postižením se často pohybují pomocí berlí nebo na elektrickém či mechanickém vozíku.
- **Získaná postižení** mohou vzniknout v kterémkoliv období života, jedná se o ztrátu již nabytých schopností úrazem nebo onemocněním (např. poranění mozku, míchy, amputace, svalová onemocnění, obrny, roztroušená skleróza).

OBECNÉ RADY

Neobávejte se studenta oslovit a nabídnout mu pomoc. Při nabídnutí pomoci se nechte vést postiženým studentem, poradí vám, jak manipulovat s vozíkem nebo s jinou kompenzační pomůckou (např. kde vozík vhodně a bezpečně uchopit).

Při pomoci buďte trpěliví, nespěchejte. Dopřejte čas postiženému studentovi i sobě.

Podejte mu věc, na kterou nedosáhne (může potřebovat zvednout spadlou tužku ze země nebo cokoli jiného).

RADY PRO STUDENTY

- Budou-li chtít, zapojte své postižené spolužáky do jakékoliv akce, hry, společenské zábavy. Důležité je, aby se s vámi cítili v pohodě.

RADY PRO PEDAGOGY

- Dejte prostor k individuální konzultaci, zeptejte se na konkrétní úpravu zkoušky či testu.
- Dopřejte studentovi delší časový limit na práci ve výuce a při zkoušení.
- Umožněte mu používat při výuce/zkoušení elektronické a kompenzační pomůcky.
- Pokud má student projevit znalost v popisování nějakého schématu/grafu, vytiskněte mu schéma na papír, promítněte na plátno a dovolte mu je popsat ústně.

STUDENTI SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ (SPU)

Jedná se o skupinu více typů SPU, rozlišujících se dle specifických symptomů, nejčastěji se tyto poruchy dělí:

- **Dyslexie** je porucha osvojování čtenářských dovedností. Je to nejznámější typ poruchy učení, často se vyskytuje souběžně s dalšími typy SPU, obtíže nejen při hlasitém čtení (záměny písmen, komolení textu, nezvládnutá technika čtení). Obtíže mají dosah také do oblasti porozumění obsahové stránky čteného textu.
- **Dysgrafie** je porucha osvojování psaní. Student má obtíže se zapamatováním tvarů jednotlivých písmen, neúhledný, nečitelný písemný projev, silný přítlak při psaní, pomalé tempo psaní, písemný záznam často nepoužitelný pro svou nečitelnost.
- **Dysortografie** je specifická porucha pravopisu. Postihuje zejména pravopisnou složku písemného projevu. Typicky četný výskyt chyb, gramatické chyby nekorespondují se znalostí gramatických pravidel. Obtíže s rozlišováním hranic slov v písmu, s rozlišováním tvrdých a měkkých slabik, dlouhých a krátkých hlásek, slabik apod.
- **Dyskalkulie** je porucha početních dovedností.
- **Dyspraxie** je porucha motorických funkcí, plánování a organizace volných pohybů.

BARIÉRY VE STUDIU PRO STUDENTY SE SPU

Nejčastější obtíže v oblasti čtení: při práci s textem, např. vyhledávání informací v textu, porozumění čtenému textu apod.

Potíže při psaní: obtíže související s písemným projevem, četná chybovost, snížená čitelnost písemného projevu, pomalejší tempo psaní, písemné záznamy jsou často nepoužitelné, obtíže u časově limitovaných prací.

RADY PRO STUDENTY

- Nabídněte mu své studijní zápisky.
- Bude-li potřebovat, vysvětlete mu složitější záležitosti z výuky.

RADY PRO PEDAGOGY

- Dopřejte studentovi delší časový limit na práci ve výuce a při zkoušení.
- Pokud je to možné, upřednostněte ústní projev studenta se SPU před písemným (textová zkouška někdy nemusí prověřit jeho znalosti, jako spíše čtenářský deficit).
- V písemném projevu buďte shovívaví k formální úpravě, hodnotte především obsahovou stránku testu.
- Možnost využití kompenzačních pomůcek, písemné zkoušky s využitím PC či notebooku.

STUDENTI S NARUŠENÝMI KOMUNIKAČNÍMI SCHOPNOSTMI (NKS)

Nejčastější typy:

- Poruchy a odchylky výslovnosti – dyslalie
- Narušení plynulosti řeči – koktavost, breptavost
- Získané neurotické a psychogenní formy NKS – např. mutismus
- Poruchy hlasu a rezonance mluvené řeči – např. huhňavost, palatolalie
- Získané fatické poruchy – např. afázie
- Expresivní porucha řeči, fonologická porucha – dysfázie
- Dysartie, neurogenní poruchy řeči
- Symptomatické poruchy řeči – výskyt u jiných, dominujících postižení a onemocnění.

RADY PRO STUDENTY

- Neupozorňujte vůbec na řeč.
- Nepomáhejte a neopravujte, nedoplňujte slova, která se snaží vyslovit. Pokud nemáte jistotu, co vám chce hovořící sdělit, položte mu jednoduché otázky, na které může odpovědět ano/ne.
- Přistupujte ke studentovi co nejpřirozenějším způsobem (jako by žádnou řečovou vadou netrpěl).
- Respektujte jeho osobnost.
- V komunikaci buďte trpělí.

RADY PRO PEDAGOGY

- Nechejte studenta domluvit. Neopravujte ho a nedokončujte větu za něho.
- Buďte tolerantní.
- Dopřejte mu čas a prostor k vyjádření. Netrpělivost a nervozita koktavost ještě zhorší.
- Při zvýšeném problému s koktavostí upřednostněte písemný projev před ústním, který bude zastupovat ústní zkoušku (písemný projev formou rozhovoru, např. jako na chatu).

- Pokud je ústní zkouška nutná, umožněte mu před ní písemnou přípravu.
- Komunikujte přirozeně, nechvalte (jak „už“ dobře vyslovuje), neupozorňujte na řeč.
- Nabídněte mu individuální konzultaci a zeptejte se ho, co pro něj je a není stresovou situací a jak mu můžete pomoci.

STUDENTI S PSYCHICKÝM ONEMOCNĚNÍM

ASPERGERŮV SYNDROM

- Aspergerův syndrom (AS) je formou autismu. Dosud se nepodařilo zjistit, co je skutečnou příčinou poruch autistického spektra, je však zřejmé, že jde o neurologickou poruchu, projevující se v chování. Jedná se o nejčastější psychické onemocnění s výrazným nárůstem případů u studentů.
- Projevuje se narušenou komunikací a sociální interakcí (extrémním egocentrismem), uzavřeností, obtížemi v neverbální komunikaci a motorickou neobratností. Chování je emocionálně i sociálně nepřiměřené. Zájmy bývají často zaměřené do jedné oblasti, jejich nositelé o nich rádi a často hovoří a zjišťují nové informace.
- Mohou se vyjadřovat monotónně s nezvyklou kvalitou hlasu, hlasitostí a výškou. Slovní projev je často velmi precizní a působí strojeně.

OBECNÉ CHARAKTERISTIKY

- Mnoho jedinců s AS vykazuje určitou míru stereotypního a stále se opakujícího/kompulzivního chování, lpí na dodržování pravidel a rituálů (nejen u sebe, ale vyžadují to také po druhých) včetně zvláštních zájmů.
- Obtížně navazují vztahy (málokdy jsou schopni převzít iniciativu v navazování konverzace). Vše berou vážně, nemusí porozumět legraci.
- Často jim dělá problém zorientovat se v neverbálních projevech a chápání potřeb druhých. Mívají těžkosti s vyjádřením svých pocitů.
- Ačkoliv to tak nevypadá, o sociální kontakt stojí. Za zdánlivou netečností a otažitostí se může skrývat nejistota a neschopnost navázat sociální kontakt (nepředvídatelnost v komunikaci v nich může vyvolávat pocit úzkosti a zmatku).
- Lidé s AS mívají vyšší IQ a často projevují zájem o velmi odborné informace (v preferované oblasti zájmu mají velký přehled).

RADY PRO STUDENTY

- Přijměte tyto studenty takové, jací jsou. Neignorujte je. Pokud se k vám chovají chladně, dělají to neúmyslně.
- Buďte opatrní v používání humoru, ironie, nadsázky. Nemusí to pochopit. Vše, co se říká, berou doslova, protože jim chybí cit pro řeč a neverbální komunikaci.
- Respektujte jejich potřebu stereotypie.

RADY PRO PEDAGOGY

- Student ocení, když se zeptáte, jaký má problém a jak mu můžete vyjít vstříc, sám by to neřekl.
- Důležitou pomocí je časový plán výuky (cvičení, praktika, zkoušky...), který vede k předvídání očekávané aktivity; tím u něj dochází ke snížení úzkosti z toho, co se bude dále dít a co se od něj očekává.
- Při skládání důležité zkoušky zvolte místnost, kterou student dobře zná. Snížíte tak úzkost z nového prostředí.
- Nezabraňujte mu ve stereotypním chování.
- Dopřejte studentovi delší časový limit na práci ve výuce a při zkoušení.
- Někteří jedinci se mohou učit látku nazpaměť, bez znalosti významu (např. mohou dobře hrát na hudební nástroj bez znalostí not).
- Jsou méně odolní vůči stresu.

PSYCHIATRICKÉ PORUCHY

- Neurotické poruchy – např. panické poruchy, úzkostné poruchy, fobie, obsedantně kompulzivní porucha
- Poruchy osobnosti – např. schizofrenie, disociální porucha osobnosti
- Afektivní poruchy – např. bipolární afektivní porucha
- Poruchy autistického spektra – pervazivní vývojová porucha

Psychologické a psychiatrické diagnózy jsou opředeny mnoha mýty, pověrami, také obavami. Jedná se o velmi nesourodou skupinu, kdy každý jedinec (student) má zcela odlišné potíže. Je nutné brát v potaz negativní vedlejší účinky farmakologické léčby, aktuálního stavu studenta – střídání fází, výrazné výkyvy ve výkonu, obtíže odhadnout své limity ve studiu.

RADY PRO STUDENTY

- Pokud se vám budou zdát projevy takového studenta zvláštní, pokuste se s ním o tom promluvit a doporučte mu návštěvu odborníka (praktického lékaře, psychologa, psychiatra).
- Oslovte ho, nabídněte mu spolupráci na různých aktivitách, zapojte ho do kolektivu, ale nenuťte ho. Rozhodnutí, zda se zapojí nebo ne, nechejte na něm (potřebuje čas a prostor při navazování sociálního kontaktu).
- Důležité pro něj je, že jste mu k dispozici.

RADY PRO PEDAGOGY

- Pokud si u studenta všimnete výrazných změn v prožívání (nápadné a dlouhodobé pocity smutku, nezáměr, snížená koncentrace, výrazné zhoršení výkonu), citlivě se ho zeptejte, jaký má problém a zda mu můžete pomoci. Doporučte mu vyhledání odborné pomoci (praktického lékaře, psychologa, psychiatra).
- Po odeznění nemoci převažuje po určitou dobu snížený výkon a motivace, únava, problémy s koncentrací. Zeptejte se studenta na jeho studijní hranice, zda je schopen zkoušky v daném období zvládnout.
- Z důvodu dlouhodobější léčby studentovi nejvíce pomůže individuální plán, který mu umožní rozvolnění studia.

PORADENSKÉ CENTRUM SLEZSKÉ UNIVERZITY V OPAVĚ

CENTRA PRO STUDENTY SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI

KONTAKT OPAVA

Olbrichova 625/25, 746 01 Opava
dveře č. 103, 105
bezbariérový přístup ze dvora rektorátu SU
Tel.:+420 553 684 815
e-mail: poradenske.centrum@slu.cz

KONTAKT KARVINÁ

Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná
Tel.:+420 596 398 413
e-mail: jurcikova@opf.slu.cz

go.slu.cz/poradenskecentrum

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Tato pomůcka vznikla za podpory projektu OP VVV
„Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě“,
reg. číslo CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002400

SLEZSKÁ
UNIVERZITA

PORADENSKÉ CENTRUM